

Отже, застосування обмежувальних і захисних приписів становить собою ефективний важіль для забезпечення прав дитини в контексті сімейних правовідносин, виходячи за межі суто формального підходу.

Список використаних джерел

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України Від 07.12.2017 № 2229-VIII : ред. від 19.12.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
2. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III : ред. від 06.07.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.
3. Пономарьова Т. І. Обмежувальні заходи та обмежувальні приписи у системі спеціальних заходів індивідуально-профілактичного запобігання домашньому насильству // Центрально український вісник права та публічного управління. 2024. № 4. URL: <https://cu.j.dnuvs.ukr.education/index.php/cuj/article/view/89>.
4. GREVIO Shadow Report Ukraine. Jurfem, 2023. URL: <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2023/11/report-grevio.pdf>.
5. Сімейні конфлікти та їх вплив на психологічний стан дитини : навч.-наук. матеріали / Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2023.

*Разіна Т.В., Державний торговельно – економічний університет
Науковий керівник: Шведова Г.Л., доцент
кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу
Державний торговельно – економічний
університет, кандидат юридичних наук, доцент*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДЕЗІНФОРМАЦІЮ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Тема дезінформації є актуальною в умовах воєнного стану. Під час війни російська федерація доволі часто поширює неправдиву інформацію, маючи на меті дезінформувати суспільство, маніпулюючи міжнародною думкою. Оскільки Україна перебуває в умовах збройного конфлікту, то вона всіляко намагається вдосконалювати правові механізми протидії поширенню інформації, яка є неправдивою. Особлива увага приділяється виявленню фейків у соціальних мережах, оскільки там інформація поширюється найшвидше.

Дезінформація — це неправдивий контент, поширений для введення в оману, отримання вигоди чи завдання шкоди суспільству. Під час збройних конфліктів вона сприяє ескалації, спотворює дані про бойові дії та небезпеки для цивільних. Особливо небезпечна державна пропаганда, оскільки має ширше охоплення й менше об'єктивності. Водночас довести її вплив і відповідальність держави складно. [1]. В умовах воєнного стану особливої актуальності набуває питання кримінальної відповідальності за поширення неправдивої інформації, яка може зашкодити обороноздатності держави, деморалізувати населення чи сприяти

ворогу. В Україні поширення дезінформації не криміналізовано в окрему статтю Кримінального кодексу, однак її прояви охоплюються низкою норм, що передбачають відповідальність за злочини проти основ національної безпеки та громадського порядку. Найбільш дотичною є стаття 114-2 Кримінального кодексу України, яка встановлює відповідальність за несанкціоноване поширення інформації про переміщення, рух або розташування Збройних Сил України чи інших військових формувань, якщо це може завдати шкоди обороноздатності держави. [3] Головна мета цієї норми — не покарання, а запобігання витоку даних, що можуть допомогти ворогу. Особливістю норми є те, що відповідальність настає навіть тоді, коли поширена інформація ще не завдала шкоди, але могла її завдати. Найчастіше до кримінальної відповідальності притягуються громадяни, які викладають у соцмережах фото чи відео військової техніки або наслідків обстрілів. Іноді це відбувається без злого наміру, проте необережність у час війни може коштувати життя. Попри важливість статті 114-2, її застосування породжує низку складних питань. Протиправним за ст. 114-2 КК визнається: виключно «поширення» інформації. Відповідно, інкримінування цієї норми виключається у разі вчинення інших несанкціонованих дій із такою інформацією: її збирання, зберігання, відмінних від поширення форм використання тощо. Тому, всупереч деяким коментарям та повідомленням у ЗМІ, за ст. 114-2 КК не можуть каратися, скажімо, здійснювані без мети подальшого поширення несанкціоновані фото- та відеозйомка руху або розташування ЗСУ, переміщення зброї, бойових припасів, зокрема і наданих в якості іноземної військової допомоги, тощо. Водночас необхідно пам'ятати – за певних умов відповідальність за згадані дії може наставати за іншими нормами КК. Наприклад, 16 квітня 2022 р. управління СБУ у Вінницькій області повідомило про затримання чоловіка, який фотографував та знімав на відео переміщення українських військових. Незважаючи на це, відповідній особі не було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ст. 114-2 КК. Замість цього вказується на те, що «вирішується питання про подальшу перевірку цього оператора в рамках кримінального провадження», яке, вочевидь, і означає згадану вище перевірку дій останнього на предмет наявності в них ознак інших складів злочинів, зокрема й передбачених розділом I Особливої частини КК «Злочини проти основ національної безпеки України» [4].

Для підвищення ефективності боротьби з дезінформацією ключовою ідеєю є вдосконалення кримінальних санкцій, зробивши їх гнучкими та забезпечивши справедливість шляхом чіткого визначення ступеня суспільної небезпеки та шкоди. Окремо необхідно передбачити спеціальну норму у Кримінальному кодексі, що встановлює відповідальність за поширення дезінформації під час воєнного стану, при цьому важливо розмежувати умисні дії, спрямовані на шкоду держбезпеці, від необережного поширення неправдивих даних. Важливим є посилення співпраці з міжнародними організаціями (НАТО, ЄС, ОБСЄ) для обміну досвідом та впровадження найкращих практик, а також активне застосування новітніх технологій для аналізу даних, ідентифікації мереж пропаганди та виявлення координованих кампаній впливу [2].

Отже, питання відповідальності за дезінформацію і пропаганду є важливим під час воєнного стану, адже передбачення кримінальної відповідальності є одним з ключових аспектів у системі протидії інформаційним загрозам.

Список використаних джерел

1. Авдєєва Т., Дворовий М. По кому подзвін: відповідальність за дезінформацію під час війни : аналітичний звіт / Лабораторія цифрової безпеки. – Київ, 2022, URL: <https://dslua.org/wp-content/uploads/2023/02/Analychne-doslidzhennia.-Vidpovidalnist-za-dezinformatsiiu-pid-chas-viyny.pdf>
2. Інноваційні підходи в роботі поліції України проти пропаганди та дезінформації під час воєнного стану // Електронний репозитарій ХНУВС., URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/0671b8b7-dba5-402e-88de-6724c20b8439>
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3905>
4. Мовчан Р.О. Аналіз кримінально-правової новели про несанкціоноване поширення військово значущої інформації (ст. 114-2 Кримінального кодексу України). Юридичний науковий електронний журнал.– 2022. URL: http://lsej.org.ua/4_2022/77.pdf

Сабалдир Ольга Олексіївна, студентка І КМППД групи інституту заочного та дистанційного навчання НАВС

Науковий керівник: Вереїці О.В., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

ПОВНОВАЖЕННЯ ПОЛІЦІЇ ТА АДМІНІСТРАТИВНІ ЗАХОДИ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

У сучасних умовах розвитку правової держави особливого значення набуває діяльність правоохоронних органів, спрямована на забезпечення публічної безпеки, охорону правопорядку та захист прав і свобод людини і громадянина. Центральне місце в системі правоохоронних органів України посідає Національна поліція України, яка наділена широким колом адміністративно-владних повноважень. Реалізація зазначених повноважень неминуче пов'язана з можливістю обмеження окремих прав і свобод людини, що зумовлює необхідність їх чіткого нормативного визначення, дотримання принципів законності, пропорційності та правової визначеності. Саме тому питання меж повноважень поліції та застосування адміністративних заходів захисту набувають особливої актуальності для фахівців у сфері правоохоронної діяльності. Метою даних тез є комплексний аналіз повноважень Національної поліції України в адміністративно-правовій сфері, характеристика адміністративних заходів захисту прав і свобод людини, а також визначення правових гарантій їх законного застосування.